

Goed zwart

Mengen onhaalbaar?

Dan maar een goede zwarte school

Het Comenius Lyceum in het Amsterdamse stadsdeel Slotervaart heeft moeite gedaan om gemengd te blijven, maar dat was roeien tegen de stroom in. De interconfessionele school, onderdeel van Amarantis Onderwijsgroep, stimuleert de integratie van haar leerlingen door een 'zo westers mogelijke' school te zijn. Met Kerstmis presenteert elke klas een kerstwens en branden de kaarsjes. Met Offerfeest en Suikerfeest kunnen leerlingen verlof vragen, maar gaan de lessen gewoon door.

Tekst: Marijke Nijboer

Fotografie: Monique Kooijman

Leerlingen van het Comenius stappen hun in 2008 gerenoveerde school binnen.

Verkleuren: Berend Meijer, rector van het Comenius Lyceum, weet hoe dat werkt. In z'n vorige baan zag hij zijn school, het Gerrit van der Veen College in Amsterdam-Zuid, sterk verwittten. "We hadden een vrij zwarte mavo-afdeling. Die is gesloten. We zijn met een vwo en een kunstprofiel gestart. Binnen zeven jaar gingen we van 410 naar 700 leerlingen. Op een gegeven moment zeiden we: dit gaat niet goed, we worden te wit."

Het Comenius (nu 85% allochtoon) ontstond tien jaar geleden door een fusie tussen twee verzwarde, sterk gekrompen scholen. De scholen waren meeverkleurd met de wijk. Meijer: "We hebben het niet alleen over etnische, maar ook sociaal-economische segregatie." Hij zag ondertussen de scholen in Amsterdam-Zuid volstromen met witte kinderen en kinderen van hoger opgeleide allochtonen. "In een veelkleurige wijk als Slotervaart, en met een zo sterk verkleurde schoolpopulatie, is verzet daartegen volstrekt hopeloos. Die strijd verlies je op voorhand als je eenmaal een bepaald quotum aan allochtonen hebt. Noch de school, noch de overheid kan de verkleuring dan nog afremmen. Dat is een groot pijnpunt, want op een zwarte school is de kans dat integratie lukt minder groot dan op een gemengde school."

Het Comenius wil graag de allochtone intelligentsia trekken. "Dat lukt niet altijd. Die trekken nu vooral naar Zuid. Ik krijg wel eens spijtoptanten in de tweede en derde klas. Soms zijn ze 'beschadigd'; dan vergde dat klimaat een te grote aanpassing. Hier is het heel vertrouwd. Wil je met een hoofddoek naar het Vossius, dan moet je je misschien toch meer aanpassen."

SPANNEND

De rector vindt Amsterdam-West een 'spannend' werkterrein. "Er is veel te doen. Ahmed Marcouch (stadsdeelvoorzitter van Slotervaart-red.) heeft een cultuur gevestigd van aanpakken en doorpakken. Wij voelen ons verplicht tegenover de hele gemeenschap om goed onderwijs te leveren."

Op het Comenius is ongeveer de helft van de leerlingen Marokkaans. De tweede grootste groep is Turks. In totaal telt de school dertig nationaliteiten. Een etnisch meer gemengde school zou beter zijn, vindt Meijer: dan is de kans kleiner dat een bepaalde groep gaat domineren. "Het beste zou zijn om groepen Turkse en Marokkaanse leerlingen te verdelen over Amsterdamse scholen, ook voor de integratie in de Nederlandse samenleving."

Maar het woord 'allochtoon' zou hij liefst in de ban doen. "Deze kinderen zijn gewoon hier geboren. Veel van mijn leerlingen voelen zich echter wel Marokkaans of Turks. Ze sluiten niet uit dat ze ooit teruggaan naar het land van hun ouders."

Het Comenius, volgens Meijer een van de weinige havo/vwo-scholen in Nederland die voor meer dan 50% zwart is, heeft van de nood een deugd gemaakt. "Wij hebben al jaren grote expertise in het omgaan met allochtone leerlingen en worden daar steeds beter in. We zorgen dat ze een diploma halen en een goede maatschappelijke educatie meekrijgen." Niek Fikkers, afdelingsleider van de onderbouw: "Qua kwaliteit kan deze school zich goed meten met de anderen." Het Comenius (425 leerlingen) moet wel groeien, maar wil klein blijven. "Ik vind dit een prettige school," zegt Samya uit havo 5. "Ik zit er al zes jaar op. Het is hier gezellig en iedereen kent elkaar. Op een grotere school zijn heel vaak ruzies. En daar staat beveiliging voor de deur. Dat is hier niet nodig."

ROLMODEL

De huiswerkbegeleiding wordt verzorgd door universiteitsstudenten. Soms zijn dat oud-leerlingen, die mooie rolmodellen vormen. En er is veel aandacht voor taal. In de brugklas wordt elk kind hierop gescreend. Meijer: "Bij binnenkomst zit 35% op havo/vwo-niveau, de rest daaronder, waarvan 20% op vmbo-basis en vmbo-kader. Veel leerlingen hebben een goed stel hersens, maar een flinke taalachterstand. Het lukt ons aardig om dat bij te spijkeren. Volgens de inspectie hebben wij zelfs een hoger dan landelijk gemiddelde doorstroom."

Mede met behulp van een projectsubsidie van Koers Nieuw West biedt de school ook veel keuzevakken, waar leerlingen in steeds andere samenstellingen aan meedoen. Jongens én meisjes leren koken, inclusief afwassen en opruimen, kickboxen, streetdance, fotograferen, Russisch en Spaans. Elk vak duurt tien weken en wordt afgesloten met een presentatieavond voor ouders en leerlingen. Samen met Hogeschool INHolland en het Verwey-Jonker Instituut probeert de school de ouderbetrokkenheid te stimuleren. De ouderavonden in september over omgaan met pubers trokken volle aula's, een unicum op het Comenius. Meijer: "Maar de ouders die we vooral zouden moeten trekken, komen niet. Daarom werken we toe naar een oudernetwerk, dat gaat proberen om ook deze mensen te bereiken. Veel ouders denken dat de verantwoordelijkheid om hun kind een diploma te laten halen alleen bij de school ligt. Ik wil dat iedereen op de hoogte is van het wel en wee van zijn kind. Veel leerlingen hebben een problematiek. Bij de begeleiding moeten we ouders mee hebben, anders lukt het niet."

HOOFDDOEKJES

Op het terrein van kleding stelt de school zich ontspannen op. "We houden de kledingvoorschriften met opzet vaag. Zo'n 30 tot 50% van de meisjes draagt een hoofddoekje. Het is absoluut geen item. Zij maken die keuze, en dat

mag. We hebben hier een Nederlandse bekeerlinge gehad die een hoofddoek droeg en nog het strengst was van allemaal. Haar moeder is met haar naar elders verhuisd in de hoop om dat terug te draaien.”

Meijer, van huis uit gereformeerd theoloog en docent levensbeschouwing en maatschappijleer, is sowieso niet van de hokjes. “Ik heb de zuilen allang achter me gelaten. Ik ben twintig jaar leraar godsdienstonderwijs geweest op een katholieke school, en heb daar heerlijk met m'n collega's samengewerkt. Het gaat erom dat je goed onderwijs biedt en onze waarden en normen overdraagt.

Ik zou je een hele piet vinden als je de verschillen tussen katholieke en gereformeerde waarden kunt duiden.” Die waarden moet je als team voortleven. “Als wij zelf fouten maken, moeten we ook ‘sorry’ zeggen. Een leerling van ons was ten onrechte beschuldigd van diefstal van een fiets. Ik heb namens de school excuses aangeboden. Zo kan je pogen om een klein beetje te leven in de geest van Jezus. Onze leerlingen zitten thuis vaak in een redelijk autoritaire cultuur. We letten er daarom extra op om onze toon vriendelijk te houden. Al straffen we natuurlijk wel indien nodig.”

RAMADAN

Het Comenius wil een zo westers mogelijk georiënteerde school zijn. De school viert Sinterklaas en Kerst, maar houdt aan het eind van de ramadan ook een iftarmaaltijd. Tijdens het vasten blijft de kantine wél open.

Alleen gedurende de ramadan hangt er wel eens wat spanning in de lucht, zegt Niek Fikkers, afdelingsleider van de onderbouw. “Dan nemen kinderen elkaar de maat. Degenen die het vasten wel willen overslaan, worden daar op aangekeken.”

Maar over het algemeen is de sfeer ontspannen, zeggen docenten. Sommigen lopen weg met de leerlingen. Floor Stevens, docent levensbeschouwing en maatschappelijke wetenschappen: “Het zijn heel loyale kinderen, ook heel docentgericht. Als jij het voor elkaar krijgt om je lessen leuk te maken, krijg je daar waardering voor. Het is ook leuk om deze leerlingen een bredere blik te geven. Ik ben heel trots als ik oud-leerlingen tegenkom die nu op de universiteit zitten. Als je op het Barlaeus werkt is dat vanzelfsprekender.” Wouter Schuiling, technisch onderwijsassistent: “Het zijn uitermate leuke, heel directe leerlingen. Ze kletsen niet achter je rug, maar zeggen in je gezicht wat ze van je vinden. En meestal zijn ze heel beleefd.”

MACHO

Maar een populatie als deze heeft ook z'n specifieke aandachtspunten. Fikkers: “Vandaag meldden zich bijvoorbeeld vier kinderen ziek die allemaal in een Turks jongensinternaat hier verderop wonen. Er wordt niet

altijd even goed op hen gelet. Ze komen moeilijk hun bed uit en komen vaak met een rammelende maag naar school. Jongetjes zijn over het algemeen macho ten opzichte van meisjes. Thuis zijn het prinsjes, maar op school hebben ze niet meer rechten dan hun zusjes of nichtjes.” Hij vindt de keuzevakken een buitenkans om jongens en meisjes meer te mengen en wat vorming mee te geven.

Veel ouders proberen de schoolvakanties met extra vrije dagen te verlengen. Met behulp van huisbezoeken aan ouders van onderbouwleerlingen probeert de school om de contacten te versoepelen en ook op dit punt meer met hen op één lijn te komen.

Docent Stevens, mentor van een tweede klas: “Het is heel leuk en nuttig om te zien hoe gezinnen wonen en een kopje thee met zoetheid te krijgen. Dat bindt je als mentor aan het gezin. Naderhand vraag je je leerling hoe het gaat met z'n broertje die een hand in het gips had. Dat is een ingang voor een goed gesprek. Ik had gedacht dat het een krampachtige toestand zou zijn, maar zowel de ouders als de kinderen waarderen die bezoeken enorm. Naderhand komen de ouders gemakkelijker naar de school toe. Er zijn heel ontwikkelde gezinnen bij, maar ook mensen die zelf geen onderwijs hebben genoten en niet eens weten waar de school staat.” □